

Προσομοίωση Μαθητικού Συμβουλίου στο πλαίσιο της Παιδαγωγικής του Freinet

Μπούζιου Μαρία

Φυσικής Αγωγής (ΠΕ11), ΕΠΑΛ Κιάτου,
msbouziou@gmail.com

Παπαδοπούλου Μαρία

Φιλολόγος (ΠΕ02), 2^ο Γυμνάσιο Κιάτου,
mpapado@sch.gr

Σμυρνή Σοφία

Χημικός (ΠΕ04), 2^ο Γυμνάσιο Ξυλοκάστρου
sopnige@lol.gr

Περίληψη

Συνδυάζοντας την πρακτική της παιδαγωγικής του Φρενέ για το «Μαθητικό Συμβούλιο σε μια συνεργατική τάξη» με τον Κανονισμό Λειτουργίας των Μαθητικών Κοινοτήτων, πραγματοποιείται προσομοίωση της οργάνωσης και υλοποίησης ενός Μαθητικού Συμβουλίου, το οποίο μπορεί να εφαρμόζεται τόσο στο πλαίσιο δράσης της τάξης όσο και στο πλαίσιο δράσης ολόκληρης της σχολικής κοινότητας. Οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί μιλούν στη διαδικασία «αυτοκυβέρνησης» (Schmid, 1984), δηλαδή στον τρόπο και στις τεχνικές που θα αναδείξουν τα θέματα-προβλήματα της ομάδας (τάξης, σχολείου), θα τα συζητήσουν και θα τα επιλύσουν. Πρόκειται δηλαδή για ένα εργαστήριο άσκησης της «νομοθετικής», «εκτελεστικής» και «δικαστικής» εξουσίας, ένα προγύμνασμα του ενεργού-δημοκρατικού πολίτη του αύριο. Απευθύνεται σε όλους τους εκπαιδευτικούς, προκειμένου να τους ενδυναμώσει στην οργάνωση και υλοποίηση ενός Συμβουλίου στο σύγχρονο σχολείο.

Λέξεις κλειδιά: Μαθητικό Συμβούλιο, Φρενέ, ενεργός πολίτης

Θεωρητικό Πλαίσιο

Σύμφωνα με το Φρενέ (1977) «η αυριανή δημοκρατία προετοιμάζεται με τη δημοκρατία του Σχολείου», γι' αυτό ένας από τους στόχους του σχολείου είναι να εκπαιδεύσει στην άσκηση της δημοκρατίας. Αυτό προϋποθέτει το «σχολικό συνεταιρισμό» (Λάχλου, 2015), δηλαδή τη διαχείριση από τους άμεσα ενδιαφερόμενους της σχολικής ζωής και εργασίας. Επίσης, προϋποθέτει το «διαλεγόμενο άνθρωπο» που τηρεί κριτική στάση πάνω στα γεγονότα, στοχάζεται πάνω σε μία κατάσταση και ο στοχασμός οδηγεί στη δράση, για να την αλλάξει. Στοχασμός πάνω στην κατάστασή τους είναι στοχασμός πάνω στις ίδιες τις συνθήκες της ύπαρξής τους: είναι η κριτική σκέψη με την οποία οι άνθρωποι ανακαλύπτουν ο ένας τον άλλον. «Μόνον όταν αυτή η κατάσταση πάψει να παρουσιάζεται ως μια αδιαπέραστη πραγματικότητα ή ως ένα βασανιστικό αδιέξοδο, και οι άνθρωποι κατορθώνουν να τη δουν σαν μια αντικειμενική-προβληματική κατάσταση — μόνο τότε μπορεί να υπάρξει υπεύθυνη αυτοδέσμευση και να αποκτήσουν την ικανότητα να επεμβαίνουν στην πραγματικότητα» (Φρέιρε, 1977). Οι δύο παραπάνω προϋποθέσεις μπορούν να ενσαρκωθούν με το Μαθητικό Συμβούλιο που παρέχει εκείνες τις αρχές και τις αξίες, ώστε οι μαθητές να αναπτυχθούν ηθικά και να καλλιεργήσουν το αίσθημα συλλογικής ταυτότητας. Σύμφωνα με έρευνα της Παγώνη (2007) για τη λειτουργία των Μαθητικών Συμβουλίων στο πλαίσιο της παιδαγωγικής Freinet στο Δημοτικό Σχολείο Héléne Boucher διαπιστώθηκε πως «η εργασία, η συνεργασία και η πολιτική υπευθυνότητα

απέναντι στο νόμο της κοινότητας, είναι οι τρεις βασικές νόρμες που προβάλλονται με έκδηλο τρόπο στα μαθητικά συμβούλια». Οι παραπάνω αρχές συνάδουν επίσης με το θεσμό των «Μαθητικών Κοινοτήτων», βασικό σημείο της λειτουργίας του ελληνικού δημοκρατικού σχολείου και του νόμου 1566/85 (Άρθρο 1), που στοχεύει στην ενίσχυση του δημοκρατικού διαλόγου στο σύγχρονο σχολικό περιβάλλον, στη διαμόρφωση προσωπικής άποψης, στη δημιουργική παρέμβαση των μαθητών για τη βελτίωση της σχολικής ζωής και τέλος, στη διαμόρφωση συνειδητού, ενεργού, δημοκρατικού πολίτη. Επομένως, στοχεύουμε στη δημιουργία ενός «ενεργού σχολείου» που το χαρακτηρίζει η ελευθερία του μαθητή να δράσει, να παρατηρήσει, να κρίνει και να αποφασίσει για τις συνθήκες της σχολικής ζωής.

Η θέση που κατέχει ο δάσκαλος στο Μαθητικό Συμβούλιο είναι πολύ σημαντική. Σύμφωνα με την Παγώνη (2007) οι παρεμβάσεις του χαρακτηρίζονται από δύο βασικές τάσεις. Η πρώτη τάση στοχεύει στη διασαφήνιση των πράξεων και των λόγων που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια του Συμβουλίου και η δεύτερη στη διαφύλαξη των κανόνων της τάξης και της χρησιμοποίησής τους για την επίλυση των προβλημάτων. Επιπλέον, ο μαθητής θέλει έναν δάσκαλο «σύντροφο» που είναι ισότιμο μέλος της ομάδας, εμπιστεύεται τους μαθητές, δίνει πρωτοβουλίες, στηρίζει και συμβουλεύει, όταν χρειάζεται (Schmid, 1984). Αυτό επιτυγχάνεται στο πλαίσιο του Συμβουλίου, καθώς «ο δάσκαλος εμφανίζεται σαν διαμεσολαβητής του νόμου ο οποίος είναι κοινός για όλη την τάξη και αποτελεί ένα γενικό πλαίσιο ζωής και δράσης. Αυτή η στάση μπορεί να έχει επιπτώσεις από τη μια στην κατασκευή μιας ισότιμης παιδαγωγικής σχέσης... και από την άλλη στην ανάπτυξη της κοινωνικής συνείδησης και των πολιτικών δεξιοτήτων των μαθητών» (Παγώνη, 2007)

Περιγραφή Εργαστηριακής Παρουσίασης

Το εργαστήριο περιλαμβάνει τρία στάδια. Κατά το Α' στάδιο πραγματοποιείται η γνωριμία της ομάδας και ενημερώνονται οι συμμετέχοντες για το θεωρητικό πλαίσιο. Κατά το Β' στάδιο υλοποιείται η προσομοίωση του Μαθητικού Συμβουλίου σε τρεις φάσεις και τέλος, κατά το Γ' στάδιο γίνεται η αξιολόγηση του εργαστηρίου.

Προαπαιτούμενα - Εργαστηριακά μέσα

Διάρκεια 2 ώρες. Αριθμός συμμετεχόντων 25. Για την υλοποίηση του εργαστηρίου απαιτείται μια αίθουσα με καθίσματα, τραπέζια, ένας υπολογιστής, βιντεοπροβολέας, σύνδεση στο διαδίκτυο.

Διδακτική Προσέγγιση

Το εργαστήριο ακολουθεί τη βιωματική μέθοδο και συγκεκριμένα την τεχνική της «προσομοίωσης», όπου οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν στην αναπαράσταση μιας κατάστασης που ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Η παραπάνω τεχνική συνδέεται άμεσα με τις πραγματικές συνθήκες και οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί αποκτούν τη γνώση που θα τους βοηθήσει να καταλάβουν πώς πρέπει να λειτουργούν και να συμπεριφέρονται κατά τη διοργάνωση και υλοποίηση ενός Μαθητικού Συμβουλίου.

Στάδια - Δραστηριότητες

Α' Στάδιο του εργαστηρίου: Γνωριμία της ομάδας και παρουσίαση του θεωρητικού πλαισίου.

Μία από τις συντονίστριες απευθύνεται σε κάθε μέλος της ομάδας και ζητεί με την τεχνική «Τι νέα;» να πει (π.χ. όνομα, κάτι που του έκανε εντύπωση, κάτι που θέλει να μοιραστεί, το λόγο που ήρθε στο σεμινάριο κ.α.) και να παρουσιαστεί. Την παρουσίαση κλείνει η συντονίστρια εκθέτοντας τους λόγους για τους οποίους γίνεται αυτό το εργαστήριο. Στη συνέχεια μια από τις τρεις συντονίστριες παρουσιάζει σε PowerPoint τις

βασικές αρχές και αξίες που προωθούνται με την οργάνωση και διεξαγωγή του Μαθητικού Συμβουλίου και τις φάσεις της υλοποίησης.

Β' Στάδιο του εργαστηρίου: Πραγματοποίηση της προσομοίωσης του Μαθητικού Συμβουλίου (Το Μαθητικό Συμβούλιο πρέπει να διαρκεί όσο μία κανονική διδακτική ώρα, δηλαδή 40 έως 45 λεπτά).

Φάσεις του Μαθητικού Συμβουλίου

1^η φάση: Προετοιμασία του Συμβουλίου (ο χρόνος της προετοιμασίας δεν περιλαμβάνεται στα 40 - 45 λεπτά, καθότι αυτή γίνεται στη διάρκεια των δύο προηγούμενων εβδομάδων. Για τις ανάγκες, όμως, του εργαστηρίου αυτό γίνεται στην αρχή της δραστηριότητας).

Η φάση αυτή περιλαμβάνει: 1. Εκτενή περιγραφή της διαδικασίας και καθοδήγηση των συμμετεχόντων / μαθητών από τον/την υπεύθυνο εκπαιδευτικό του τμήματος 2. Ορισμό του προεδρείου και 3. Επιλογή των θεμάτων που θα εκτεθούν στο Συμβούλιο και δημιουργία καταλόγου ομιλητών (Φύλλο 1^ο).

Το προεδρείο που θα πραγματοποιήσει το Μαθητικό Συμβούλιο πρέπει να αποτελείται από τρία μέλη. Τον πρόεδρο, το γραμματέα και το χρονομέτρη για την αυστηρή τήρηση του χρόνου. Δίνονται σαφείς γραπτές οδηγίες για τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις του καθενός. Για το εργαστήριο επιλέγεται από τους συμμετέχοντες ο πρόεδρος, ο οποίος επιλέγει το γραμματέα και το χρονομέτρη. Κατά την υλοποίηση του Μαθητικού Συμβουλίου στην τάξη ο πρόεδρος ψηφίζεται ή επιλέγεται από την προηγούμενη ολομέλεια.

Η επιλογή του θέματος και των ομιλητών μπορεί να γίνει με έναν από τους παρακάτω τρόπους:

α) Αφίσα τοίχου με τον τίτλο «πίνακας θεμάτων» του Συμβουλίου

β) «Κουτί των θεμάτων». Όσοι θέλουν να μιλήσουν «ρίχνουν» στο ειδικό κουτί τα αιτήματά τους με τη μορφή υπογεγραμμένων σημειωμάτων.

γ) «Δήλωση αιτήματος», που σημαίνει ότι δηλώνει το όνομά του, όποιος επιθυμεί να πάρει το λόγο στο Συμβούλιο, σε ειδικό τετράδιο που κρατά ο γραμματέας.

δ) «Άμεσο αίτημα», δηλαδή όσοι επιθυμούν να μιλήσουν το δηλώνουν στον πρόεδρο στην αρχή του Συμβουλίου.

ε) Με κάποιον άλλον πρωτότυπο τρόπο.

Στη συνέχεια γίνεται η συγκέντρωση των θεμάτων από τον πρόεδρο. Ταξινομούνται ή ομαδοποιούνται και ιεραρχούνται. Είναι αυτονόητο ότι δεν μπορούν να συζητηθούν όλα τα θέματα σε διάρκεια μιας διδακτικής ώρας. Έτσι, ο πρόεδρος ανακοινώνει το θέμα που θα απασχολήσει το επερχόμενο Συμβούλιο. Στην πραγματοποίηση του Συμβουλίου στην τάξη η ανακοίνωση αυτή γίνεται τρεις ημέρες πριν από το Συμβούλιο.

Τοποθέτηση των καρεκλών σε κύκλο.

2^η φάση: Πραγματοποίηση του Συμβουλίου

Πριν αρχίσει το συμβούλιο, υπάρχει η δυνατότητα να τεθεί στον πρόεδρο κάποιο έκτακτο – επείγον (εκτός ημερήσιας διάταξης) θέμα για συζήτηση.

Το Συμβούλιο αρχίζει (χρονική διάρκεια 40-45 λεπτά, όπως ορίζει ο Νόμος). Ο πρόεδρος ανοίγει και κλείνει το Συμβούλιο με συγκεκριμένο τελετουργικό (Φύλλο 2^ο).

Ο πρόεδρος ανοίγει τις εργασίες του Συμβουλίου με τη φράση «Κηρύσσω το άνοιγμα του Συμβουλίου της (ημερομηνία) του τμήματος». Υπενθυμίζει και διαβάσει τους κανόνες που έχουν τεθεί εξ αρχής (Φύλλο 2^ο), ενώ διαβάσει επίσης τις αποφάσεις του προηγούμενου Συμβουλίου. Ζητεί από τις ομάδες που είχαν αναλάβει την υλοποίησή τους να αναφέρουν σε ποια φάση βρίσκεται η διαδικασία. Στη συνέχεια διαβάσει τη λίστα με όλα τα θέματα που έχουν τεθεί για συζήτηση και επισημαίνει το νέο θέμα που θα απασχολήσει το μαθητικό Συμβούλιο. Ζητεί να δηλώσουν κάποιοι που θα ήθελαν να είναι επί πλέον ομιλητές (κύριοι ομιλητές είναι αυτοί που θέτουν το θέμα αλλά έχει δικαίωμα να μιλήσει και όποιος άλλος θέλει). Ορίζει το χρόνο ομιλίας – τοποθέτησης των ομιλητών. Γραμματέας και χρονομέτρης είναι στη θέση τους.

Ομιλίες – τοποθετήσεις. Κατά τη διάρκεια των ομιλητών ο γραμματέας κρατάει σημειώσεις και καταγράφει τις προτάσεις που ακούγονται. Ο χρονομέτρης κρατάει αυστηρά το χρονικό όριο που έχει οριστεί ανάλογα με τον αριθμό των ομιλητών.

Με το πέρας των ομιλιών, αφού έχουν καταγραφεί οι προτάσεις, αποφασίζεται η υλοποίηση της πρότασης. Η πρόταση αυτή πιθανόν να έχει προκύψει και από τη σύνθεση διαφόρων προτάσεων που έχουν ακουστεί, αφού συζητήθηκαν τα υπέρ και τα κατά. Αναλαμβάνουν ατομικά ή σε ομάδες την υλοποίηση της απόφασης του Συμβουλίου. Η ολοκλήρωση του Συμβουλίου γίνεται με την αξιολόγηση της προεδρίας με ανάταση των χεριών στη βάση τριών κριτηρίων σχετικών με την τήρηση των κανονισμών της διαδικασίας: α) τήρηση χρόνου, β) δίκαιη διανομή λόγου, γ) ομαλή διεξαγωγή Συμβουλίου. Τέλος, γίνεται ανάγνωση των αποτελεσμάτων από τον πρόεδρο.

3^η φάση: Κηρύσσεται η λήξη του Μαθητικού Συμβουλίου από τον πρόεδρο με τη φράση «Κλείνει η συνεδρίαση ή το Μαθητικό Συμβούλιο της (ημερομηνία) του τμήματος» Ψηφίζεται ο επόμενος πρόεδρος και ορίζεται ένας αντικαταστάτης. Στο «τετράδιο της τάξης» καταγράφεται από το γραμματέα η απόφαση και η πρόταση «κλείνεται το Μαθητικό Συμβούλιο της (ημερομηνία) του τμήματος» (Φύλλο 4^ο). Γράφεται το όνομα του προέδρου αριστερά, του γραμματέα στη μέση και των παρόντων μαθητών δεξιά και υπογράφεται από όλους.

Γ' Στάδιο του εργαστηρίου: Αναστοχασμός - αξιολόγηση εργαστηρίου

Μια από τις εμψυχώτριες συντονίζει τη συζήτηση – τα σχόλια – τις απορίες. Τέλος, γίνεται ανατροφοδότηση με τη συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου.

Συμπεράσματα

Η σωστή λειτουργία των Μαθητικών Κοινοτήτων στο σύγχρονο σχολείο είναι αναγκαία, καθώς αυτό έχει να αντιμετωπίσει πολλές προκλήσεις και να πάρει θέση σε πολλά και διαφορετικά θέματα. Τα νέα δεδομένα κινητοποίησαν και το Συνήγορο του Πολίτη (2015) να διατυπώσει προτάσεις για την ενίσχυση του θεσμού. Το σχολείο και ο εκπαιδευτικός οφείλουν να εκπαιδεύσουν τον πολίτη του αύριο, ώστε να κρίνει, να διαμορφώνει άποψη και να την υλοποιεί. Επομένως, το βιωματικό εργαστήριο για το Μαθητικό Συμβούλιο έχει ως στόχο να ενδυναμώσει τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς τόσο σε γνωστικό όσο και σε ηθικό επίπεδο, ώστε να έχουν τα εφόδια να οργανώσουν ένα «μάθημα δημοκρατίας» μέσα από την επιτυχή υλοποίηση του Μαθητικού Συμβουλίου.

Προηγούμενη εφαρμογή της δράσης σε επίπεδο εργαστηρίου εκπαιδευτικών έδειξε μεγάλο ενθουσιασμό εκ μέρους τους. Στην ανατροφοδότηση που έγινε δήλωσαν ότι αισθάνονται πλέον επαρκείς να υλοποιήσουν το Μαθητικό Συμβούλιο στην τάξη τους, πράγμα που απέφευγαν ή δίσταζαν να πράξουν έως τώρα. Η βιωματική παρέμβαση συνοδευόμενη από οδηγίες και υλικό που τους διανεμήθηκε τους έδωσαν τις βασικές κατευθύνσεις, τις οποίες ο κάθε εκπαιδευτικός μπορούσε να τις προσαρμόσει στις δικές του ανάγκες και στις δικές του συνθήκες. Έτσι, εκείνοι που το εφάρμοσαν στην τάξη διακατέχονταν από μεγάλο ενθουσιασμό και ικανοποίηση.

Αναφορές

Λάχλου, Σ. (2015). *Παιδαγωγικές αρχές και τεχνικές Freinet στο δημόσιο σχολείο*. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://goo.gl/e7H2yi> (τελευταία πρόσβαση 05/06/2017).

Νόμος υπ' αρ. 1566 (1985). *Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις*.

Παγώνη, Μ. (2007). Μαθητικά Συμβούλια και σχέση με το νόμο. *Σύγχρονα Θέματα*, 99, 66-76

Συνήγορος του Πολίτη (2015). *Δημοκρατική σχολική διοίκηση, εκπαίδευση των μαθητών στα δικαιώματα και παρεμβάσεις με στόχο την προστασία των μαθητών από τη βία και τις διακρίσεις*. Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

https://www.synigoros.gr/resources/protaseisypourgeiopaideias_dimokratia_dikaiomata_sx_oleio.pdf (τελευταία πρόσβαση 03/06/2017).

Schmid, J. R. (1984). *Οι δάσκαλοι σύντροφοι και οι σχολικές κοινότητες*. Μετάφραση Εβ. Χατζιδάκη. Αθήνα: Ανδρομέδα.

Φ.Ε.Κ. 619. Τ. Β' (1986). *Κανονισμός λειτουργίας Μαθητικών Κοινοτήτων*.

Φρέιρε, Π. (1977). *Η αγωγή του καταπιεζόμενου*. Αθήνα: Ράππα.

Φρενέ, Σ. (1977). *Το σχολείο του λαού*. Αθήνα: Οδυσσέας.

Παράρτημα

Φύλλα Δραστηριοτήτων

Φύλλο 1ο (Πρέπει να είναι έτοιμο με την έναρξη του Συμβουλίου. Μερικά σημεία μπορεί να συμπληρωθούν κατά τη διάρκεια του Συμβουλίου)

ΣΧΟΛΕΙΟ/ΤΜΗΜΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ Όνομα: Αντικαταστάτης όνομα: ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: ΧΡΟΝΟΜΕΤΡΗΣ:	ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ Θέμα:
A. Πιθανό θέμα προ ημερήσιας διάταξης:	Κατάλογος προτεινόμενων θεμάτων: 1. 2.
B. Απολογισμός προηγούμενου Συμβουλίου:	Κατάλογος ομιλητών:
Θέματα που εκκρεμούν:	
Γ. Θέματα Συμβουλίου προς επίλυση	Ομιλητές
1.	
2.	

Φύλλο 2^ο

ΚΑΝΟΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΑΞΗΣ

1. Δεν κοροϊδεύουμε αυτόν/ αυτήν που μιλάει. (δηλαδή δε σχολιάζουμε όσα λέει, δε γελάμε όταν ακούμε κάτι που δε μας αρέσει, δεν εκφραζόμαστε άσχημα).
2. Ακούμε προσεκτικά αυτόν που έχει το λόγο.
3. Υπάρχει εχεμύθεια (Ό,τι ακούγεται στο συμβούλιο δε βγαίνει έξω από την ομάδα / την τάξη).
4. Τα θέματα προς συζήτηση τίθενται ελεύθερα.
5. Αυτοί που έχουν μιλήσει λιγότερο έχουν προτεραιότητα.
6. Όσοι ενοχλήσουν τρεις φορές δε θα μπορέσουν να συμμετάσχουν άλλο.
7. Θα καταγράφεται σε τετράδιο το όνομα αυτών που κάνουν φασαρία.
8. Η χρονική διάρκεια του συμβουλίου είναι όση και η διδακτική ώρα και δεν πρέπει να την υπερβαίνουμε.
9. Κάθε παιδί ή ενήλικας έχει τη δυνατότητα να ασκήσει ελεύθερα κριτική και να διατυπώσει προτάσεις. ΠΡΟΣΟΧΗ όμως: οποιαδήποτε κριτική σε πρόσωπο ή στην τάξη πρέπει να υπογράφεται και να αιτιολογείται.

Φύλλο 3^ο : Αναλυτική περιγραφή της διεξαγωγής του Μαθητικού Συμβουλίου

Διαδικασία του Μαθητικού Συμβουλίου	
ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ Άνοιγμα του Συμβουλίου	«Κηρύσσω το άνοιγμα του Συμβουλίου της ...(ημερομηνία) του τμήματος ...»
Ανάγνωση κανόνων – Οδηγίες	«Δεν κοροϊδεύουμε, δεν διακόπτουμε...(Φύλλο 2 ^ο)
Ανάγνωση αποφάσεων προηγούμενου Συμβουλίου	Έγιναν σεβαστές ή όχι; - Έλεγχος υλοποίησης
Ερώτηση για νέο θέμα	«Θέλει να προτείνει κάποιος άλλο θέμα προς συζήτηση...»
Ανακοίνωση θέματος (ημερήσιας διάταξης).	«Σήμερα θα συζητήσουμε για...» «Θέλει και κάποιος άλλος να μιλήσει;» <i>Ανακοίνωση έκτατου θέματος (αν προκύψει) που αποφασίζεται αν θα συζητηθεί από την τάξη</i>
Πρόσκληση ομιλητή	«Ο λόγος δίνεται στον...» ή π.χ. Μαρία, έχεις το λόγο...
Πρόεδρος προς ομιλητές (Συγκεκριμένα, θα ρωτήσει). <i>Καλείται επόμενος ομιλητής, αν υπάρχει στον κατάλογο</i>	«Πες μας Μαρία τι συνέβη ακριβώς και πώς αισθάνεσαι γι' αυτό; Τι προτείνεις;» <i>Απαιτείται: Σαφήνεια στην περιγραφή του γεγονότος, Παρουσίαση συναισθημάτων, πρόταση επανόρθωσης (όχι τιμωρία).</i>
Συντονισμός	«Θέλει να πάρει κάποιος άλλος το λόγο και να προτείνει άλλη λύση;» «Στόχος μας η επίλυση και η διόρθωση, όχι η εκδίκηση και η ταπείνωση» (Πρέπει να αισθάνονται όλοι ικανοποιημένοι και ότι έχουν ίσα δικαιώματα)
Ο Γραμματέας ανακεφαλαιώνει:	«Οι προτάσεις είναι...»
Ο Πρόεδρος διερευνά αν μπορεί να γίνει σύνθεση προτάσεων που θα συμφωνεί η ολομέλεια, διαφορετικά προτείνει	«Ας ψηφίσουμε...»

Από τον πρόεδρο Ανάγνωση της απόφασης. Απόφαση –Έγκριση Ορισμός παρατηρητή (για τον έλεγχο της πορείας υλοποίησης της απόφασης)	Η απόφαση είναι.... «Ας ορίσουμε τους υπεύθυνους υλοποίησης της απόφασης και τον παρατηρητή...»
Ο Πρόεδρος κλείνει το Συμβούλιο	«Κλείνεται η σημερινή συνεδρίαση ...»
Η ολομέλεια του τμήματος αξιολογεί το έργο του Προέδρου και της Συνεδρίας	«Είστε ικανοποιημένοι από τον τρόπο - διαδικασία του Συμβουλίου;»
Ορισμός Προέδρου, αναπληρωτή, Γραμματέα, Χρονομέτρη για επόμενο Συμβούλιο	«Ποιος θέλει να γίνει Πρόεδρος... στο επόμενο Συμβούλιο;»
Ο Γραμματέας Συντάσσει την έκθεση (πρακτικό) του διεξαχθέντος μαθητικού Συμβουλίου (Φύλλο 4^ο).	Υπογράφεται από όλους

Φύλλο 4 (συμπληρώνεται στο τέλος του Μαθητικού Συμβουλίου από Γραμματέα)

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ/ΣΧΟΛΕΙΟΥ	
ΣΧΟΛΕΙΟ/ΤΜΗΜΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
Πρόεδρος: Γραμματέας: Παρόντες:	Ημερήσια διάταξη 1. 2.
Αποφάσεις που πάρθηκαν	Ποιος; Τι; Πότε;
Θέματα που εκκρεμούν	
Πρόεδρος Γραμματέας	Παρόντες μαθητές/τριες